

ROMÂNIA ÎN ANII RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ (1877-1878)

Ionel Zănescu

Răscoala cu caracter social și național, izbucnită în Bosnia și Herțegovina, în vara anului 1875, s-a extins cu repeziciune în Balcani, creând complicații internaționale și aducând Europa în pragul războiului. Problema orientală revenea din nou în atenția marilor puteri și vechile animozități și rivalități dintre statele europene reîncepeau să se manifeste. Examinarea situației existente la acea dată în Europa, precum și relevarea intereselor marilor puteri în Balcani, arătau că în lupta de afirmare ca națiuni de sine stătătoare, popoarele balcanice au avut de luptat nu numai împotriva Imperiului otoman, dar și a puterilor care aveau interese în menținerea acestui stat sau aspirau la împărțirea lui.

Imperiul otoman, care ani de-a rândul fusese folosit de către puterile apusene și centrale ca o barieră împotriva expansiunii rusești în sud-estul Europei și spre strâmtori, era în declin economic, financiar și politic.

Rusia, dimpotrivă, era în plină ascensiune, exercitând o presiune crescândă asupra Porții. Mișcarea cunoscută sub numele de „panslavism”, ce a luat naștere în Imperiul rus, s-a răspândit și în rândul popoarelor din sud-estul Europei. Unul din exponenții acestei mișcări, contele Ignatiev, a fost trimis la Constantinopol, în calitate de ambasador al guvernului de la St. Petersburg. Timp de 13 ani el a luptat pentru a restabili și consolida influența rusă asupra Porții, erijându-se în protector al popoarelor creștine din Imperiul otoman.

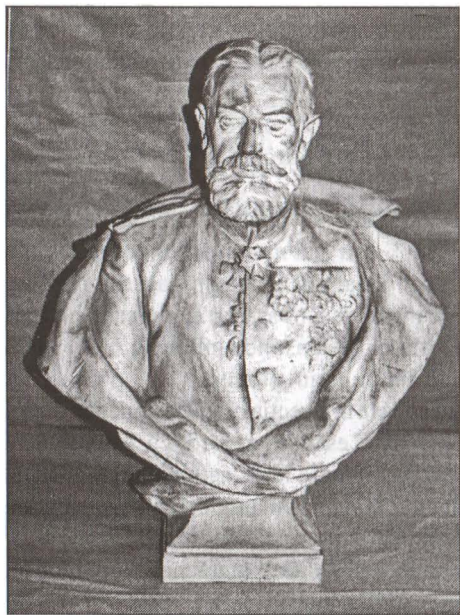
În România, atenția oamenilor politici era concentrată în direcția obținerii independenței de stat. Deși în principiu toți erau de acord că obiectivul esențial al politicii externe era independența, oportunitatea și modalitatea obținerii acestui mare ideal național erau diferite. Reamintim că, în fapt, România exista ca o entitate distinctă, bucurându-se de o deplină autonomie internă, dependența ei față de Imperiul otoman fiind destul de limitată.

În vreme ce radicalii, în opoziție, militau pentru o politică îndrăzneată, văzând în mișcările din sud-estul Europei și în neînțelegerile dintre marile puteri prilejuri pentru obținerea neatârării statale a României, conservatorii, aflați la putere, se pronunțau pentru negocieri diplomatice și atragerea marilor puteri la cauza română.

Dintre toate statele, România se găsea în poziția cea mai critică. Atitudinea adoptată la începutul conflictului de către guvernul conservator de la București al lui Lascăr Catargiu era aceea a respectării unei stricte neutralități deși în nota adresată de Vasile Boerescu, ministru de externe, lui Iancu Ghica, agentul României la Constantinopol, se preciza că în țară exista „o simpatie pentru aceste națiuni” și „cele mai strânse legături” cu ele. Însă în aceleași instrucțiuni se arată în continuare că necesitatea „rezervei desăvârșite a guvernului român era dictată de interesele țării” care cereau să se ducă „o politică națională separată și independentă”.

Evenimentele din Balcani au silit guvernul român să-și intensifice activitatea diplomatică și să intre în contact direct cu personalitățile politice de care depindea în parte viitorul României. În țară și mai ales în capitală persista ideea, de la începutul crizei balcanice, că prin intervenția în chestiunea orientală, România va impune imperiilor vecine respectarea neutralității sale. Dar neutralitatea n-a fost asigurată de nici o putere garantă iar cele limitrofe erau și mai puțin interesante în apărarea ei.

În cadrul acțiunii diplomației românești prin care se revendica în fapt independența politică a țării, la 16/28 iunie 1876, Mihail Kogălniceanu, în calitate de ministru de externe, trimitea în numele guvernului un amplu memoriu către guvernele puterilor garante și către Poartă, cuprinzând șapte revendicări esențiale, între care: recunoașterea individualității statului român și a numelui de România, admiterea reprezentanților ei în corpul diplomatic, inviolabilitatea teritoriului ei, fixarea graniței între România și Imperiul otoman la gurile Dunării ș.a.

Ernest Dubois, Carol I – bust, marmură.
Franța, 1910

Cursul evenimentelor la începutul anului 1877 se îndrepta spre o rezolvare pe calea armelor a crizei politico-militare din Peninsula Balcanică. Eșecul conferințelor de la Istanbul din decembrie 1876 – ianuarie 1877 și mai ales de la Londra din martie 1877 făcuse iminentă declanșarea războiului între imperiile rus și otoman.

În aceste condiții diplomația română a urmărit să evite desfășurarea conflictului militar pe teritoriul României și, în același timp, să asigure independența și integritatea teritorială a statului român. În acest sens s-au purtat tratative cu Rusia, pentru stabilirea cadrului juridic al trecerii trupelor țariste prin România, într-un conflict cu Poarta, precum și condițiile unei eventuale cooperări militare româno-ruse împotriva Imperiului otoman.

La 4/16 aprilie 1877, împuternicit de guvernul român, ministrul de externe Mihail Kogălniceanu a semnat, alături de reprezentantul țarului, baronul Dmitri Fiodorovici Stuart, agent diplomatic și consul general al Rusiei la

București, textul convenției româno-ruse. Convenția specială, încheiată conform articolului III, conținea pe larg, în 26 de articole, obligațiile ce reveneau celor două părți semnatare pe timpul deplasării trupelor ruse pe teritoriul României.

Perspectiva izbucnirii inevitabile a războiului ruso-otoman, necesitatea apărării țării contra agresiunilor otomane repetate în lungul Dunării ca și iminența pătrunderii trupelor țariste pe teritoriul statului român pentru a se îndrepta spre Balcani au determinat guvernul

român să decidă mobilizarea generală a armatei. Decretul de mobilizare a fost promulgat la 6/18 aprilie 1877; întreaga operație fusese minuțios pregătită de ministerele de război și al afacerilor interne și executată apoi cu concursul comandamentelor diviziilor teritoriale și al organelor administrațiilor județene și locale.

Mobilizarea forțelor permanente, teritoriale și a milițiilor s-a desfășurat în ordine, operativ, încheindu-se la 25 aprilie/ 4 mai, în aproximativ 20 de zile, ceea ce în condițiile de atunci a reprezentat o adevărată performanță.

În total, efectivul armatei române mobilizate în primăvara anului 1877 s-a ridicat la aproximativ 125.000 de oameni. Dintre aceștia armata de campanie număra 58.700 de militari, cu peste 1600 de cadre de comandă, 12.300 cai și 190 piese de artilerie (tunuri); la aceste efective se adăugau cele ale batalioanelor de miliții care numărau 31.000 de oameni, contingentul anului 1877 – de aproximativ 14.000 combatanți – în curs de pregătire și care urmau a completa efectivele unităților trupelor permanente.

Revolver Lefauchaux, Franța, a doua jumătate a sec. XIX

Războiul din 1877-1878 –sub aspectul forțelor mobilizate și introduse în operații, duratei, intensității, spațiului și modului de desfășurare a acțiunilor militare, dar mai ales prin urmările sale – a constituit unul din cele mai mari conflicte de coaliție ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea.

Armata română, purtătoare a unor vechi tradiții și virtuți ostășești, dovedite exemplar în numeroasele războaie de apărare a existenței mult milenare a poporului nostru, a entității și neatârării ei statale, a demonstrat în întreaga campanie a războiului din 1877-1878, deplina concordanță dintre obiectivul politico-strategic al intrării țării în război – dobândirea independenței deplină de stat – și forțele și mijloacele destinate a-l consfinți pe câmpul de luptă.

De la declararea războiului de către Rusia și de la intrarea trupelor ruse pe teritoriul României evenimentele se succedau cu o repeziciune surprinzătoare, după cum remarcă ziarul „Pressa”, și toate spiritele erau neliniștite atât asupra prezentului cât și al viitorului.

Turcia nu numai că a protestat împotriva convenției dar a trecut și la acte de ostilitate. Sunt pe rând bombardate localitățile Brăila, Reni, Calafat, Bechet și Oltenița, iar trupe de bașibuzuci fac incursiuni în amonte pe Jiu.

Bombardarea porturilor românești de la Dunătre de către artileria turcă și riposta românilor au însușit opinia publică bucureșteană care a cerut „cu glas tare ca România să declare război Turciei”, după cum afirma C.Bacalbașa în lucrarea sa „Bucureștii de altădată”. Bucureștiul era în plină efervescență. Evenimentele din ultimele luni arătasera că România nu avea altă alegere pentru a pune capăt vechilor legături cu Poarta decât calea armelor.

În aceste condiții, la 9/21 mai 1877 chestiunea independenței a fost din nou pusă înaintea Corpurilor Legiuitoare. Camera a votat cu unanimitate, 79 voturi pentru și două abțineri, actul oficial de independență. Hotărârea din această zi a Parlamentului român,

rezultat al voinței naționale, a pus marile puteri europene în fața faptului împlinit. Reacția acestora a cunoscut o scară largă de nuanțe, care au mers de la rezervă la ostilitate, ca în cazul Marii Britanii și a Imperiului otoman.

Se încheia o primă etapă a luptei pentru cucerirea suveranității depline a statului român; actul săvârșit trebuia consfințit, întărit și apărat pe câmpul de bătălie.

A urmat faza operației de acoperire a frontierelor țării, după trecerea trupelor ruse spre frontul din Balcani și a avut loc în două etape: prima, între 11/23 aprilie și sfârșitul primei decade a lunii mai, când dispozitivul armatei române s-a restrâns pe traiectul Dunării de la Cetate la Călărași, zona fortificată de la Barboși fiind preluată de trupele ruse; a doua, de la sfârșitul primei decade a lunii mai până la încheierea războiului, când acoperirea frontierei de sud s-a efectuat de către forțele române între Turnu Severin și Flămânda, restul fluviului, în aval de Islaz, fiind asigurat de trupele rusești.

Diplomația țaristă condusă de prințul Gorceakov continua însă să se opună oricărei colaborări active pe plan militar. Odată stabilit cu întreaga sa suită la București, ca urmare a strămutării cartierului general al țarului la Turnu Măgurele, după reușita trecere a Dunării de către trupele ruse, bătrânul cancelar a încercat să influențeze cercurile politice din capitala României.

Evoluția nefavorabilă a operațiunilor desfășurate în luna iulie 1877 în sudul Dunării tindea să schimbe radical soarta campaniei antiotomane, existând riscul pierderii inițiativei strategice de către trupele ruse în spațiul balcanic.

Solicitat să se alăture efortului antiotoman, guvernul român, la cererea expresă a Înalțului comandament rus, a acceptat intrarea armatei țării în campanie doar în urma perfectării înțelegerilor intervenite la nivel politico-statal.

Trecerea armatei române de la executarea acoperirii strategice a frontierei Dunării la îndeplinirea altor operații în sudul fluviului s-a realizat, astfel, pe toată durata războiului de independență, în strictă conformitate cu deciziile și sub directă conducere națională exercitată de către Comandamentul suprem român.

După eșecurile înregistrate la Plevna în zilele de 8/20 și 9/21 iulie, țarul Alexandru al II-lea și marele duce Nicolae, și-au dat seama că evoluția ulterioară a războiului ruso-turc depindea, în cea mai mare măsură, de sprijinul militar ce urma să-l primească din partea României.

Trecerea Dunării de către primele unități române la 16/28 iulie 1877 s-a făcut într-un mod solemn. Pe tot parcursul traversării Dunării a răsunat imnul național, iar la debarcarea pe malul drept, militarii români au fost întâmpinați de generalul rus A.D.Stolîpin, însoțit de statul major, cu o gardă de onoare, cu muzica și drapelul unui regiment rus.

Carol Popp de Szathmari. Bătălia de la Grivița,
13 octombrie 1877. Tipăritură, sec. XIX

După a doua bătălie de la Plevna (18/30 iulie), când trupe țariste au suferit o nouă și grea înfrângere, au fost trecute la sud de fluviu și celelalte unități ale Diviziei 4 infanterie române. Totodată, la nord de Dunăre a început regruparea diviziilor 3 infanterie și de rezervă. Grosul armatei române și-a concentrat și organizat dispozitivul de luptă în jurul Plevnei care, prin poziția sa strategică deosebită, constituia un nod al comunicațiilor între Rusciuk-Șiștov-Nicopol-Lovcea-Târnovo- Sofia-Vidin și Rahova.

Căderea Plevnei, litografie, sec. XIX

Principele Carol, comandantul Armatei de vest, împreună cu șeful său de stat-major și cu alți ofițeri, după o temeinică analiză a inamicului, a terenului, a potențialului de ofensivă al trupelor române și ruse, a elaborat, la 25 august/ 6 septembrie, planul de operații al Armatei de vest. S-a hotărât ca după o puternică și îndelungată pregătire de artilerie atacul general al forțelor aliate să fie executat simultan pe trei direcții: dinspre nord-est și est, din spațiul dintre Verbița și Grivița spre Plevna, cu Armata de operații română, comandată de generalul Alexandru Cernat; dinspre sud-est, din spațiul dintre șoseaua Bulgăreni-Grivița și pâraul Tucenița, cu forțele ruse comandate de generalul N.P.Krüdner; dinspre sud, pe direcția Brestoveț-Plevna, detașamentul generalului A.K.Imeretinski.

Privită în plan mai larg, la nivel strategic, în ansamblul operațiunilor de pe teatrul de acțiuni militare din Balcani, adoptarea acestei soluții s-a dovedit a fi o măsură justă.

La 27 august/8 septembrie, a început atacul pentru a se cuceri redanul dinaintea redutei Grivița; trupele otomane, dându-și seama că orice rezistență este zadarnică au început să se retragă în grabă spre „reduta mare” de la „Grivița nr. 1”. Acțiunea care a avut ca rezultat cucerirea redanului din fața redutei Grivița nr. 1 a fost plină de dramatice episoade de eroism. Cucerirea redutei a atras admirația nu numai a aliaților ruși ci și a numeroșilor corespondenți de presă străini. Corespondentul ziarului elvețian „Bund” relatează entuziasmat: „Niciodată n-aș fi crezut să văd atâta bravură la o trupă care până atunci n-a cunoscut focul [...]. Armata română merită a fi pusă lângă orice altă armată a Europei și oricine poate fi mândru de soldații și ofițerii ei care au dat probe atât de strălucite de vitejie”.

În ziua de 27 august/11 septembrie a avut loc atacul nu asupra redutei „Grivița nr. 1”, ci asupra unei redute denumită „Grivița nr. 2”, despre existența căreia nu se știa. Dorobanții nu s-au oprit; îmbărbătați de ofițeri, s-au avântat peste vale, denumită de atunci „Valea plângerii” sau „Valea sângelui”. Au căzut atunci numeroși soldați și ofițeri printre care: maiorul George Șonțu, căpitanul Leon Cracalia, sublocotenentul Chivu Stănescu, căpitanul Nicolae Valter Mărăcineanu și sergentul Alexandru Ghenoiu, toți din Divizia 3 infanterie.

În cele din urmă, reduta „Grivița nr. 1” a fost cucerită, iar pe parapetul ei cel mai înalt flutura tricolorul românesc. Luptele din 27-31 august/8-12 septembrie 1877 au demonstrat, fără putință de tăgadă, eroismul ostașilor români, hotărârea lor fermă de a obține victoria, neprecupețind nici un efort, nici un sacrificiu.

Rezistența dărză întâmpinată de forțele aliate în cea de-a treia bătălie pentru Plevna a arătat soliditatea sistemului defensiv organizat de Osman pașa, faptul că suportul său – complexul de fortificații – realizat de otomani era greu de cucerit printr-un atac frontal. În atare condiții, consiliul de război româno-rus, din 2/14 septembrie, a hotărât încercuirea completă a Plevnei și Rahovei.

Luptele pentru cucerirea cetății Rahova au început în dimineața de 7/19 noiembrie 1877 și au fost o victorie exclusivă a armatei române. Prin căderea Rahovei s-a accentuat izolarea grupării otomane încercuite la Plevna.

Ajunghând la capătul resurselor, Osman pașa – comandantul Plevnei – a cerut, la 19 noiembrie/1 decembrie, comandamentului armatelor de împresurare să i se permită ieșirea spre Sofia sau Vidin, lăsând la Plevna toate armele și munițiile. I s-a răspuns că nu i se poate admite decât capitularea fără condiții.

În zilele următoare, Osman pașa a căutat să-și pregătească minuțios mijloacele pentru a executa cu succes atacul de străpungere a blocadei. Această mișcare de ieșire s-a petrecut în ziua de 27 noiembrie/9 decembrie, cu care ocazie s-a declanșat una din cele mai înverșunate și sângeroase bătălii cunoscute în istoria modernă.

A doua zi, un parlamentar otoman a adus știrea că Osman pașa – care, rănit, se afla într-o casă din apropiere – cere să vorbească comandantului trupelor învingătoare. Colonelul M.Ch.Cerchez, comandantul Diviziei 2, va fi cel care v-a primit oferta de predare a lui Osman pașa, cu care ocazie, cel din urmă i-a spus: „Capitulez cu armata mea, predându-mă în mâinile junei și bravei armate române”. Osman pașa a fost îngrijit la un spital din București și a locuit timp de trei zile la „Grand Hotel Brofft”; apoi a fost transportat în Rusia la Harkov, unde a rămas până în martie 1878, când a fost eliberat din prizonierat.

Atac pe podul de pe râul Ogost-Rahova, 9/21 noiembrie 1877.

Litografie, 1879

Circa 45.000 de prizonieri otomani, cu toate armele lor, au fost luați, o dată cu Plevna, de către forțele aliate româno-ruse. În afară de aceasta, în luptele de la 28 noiembrie/10 decembrie otomanii au pierdut peste 5.000 de oameni. Pierderile suferite de trupele româno-ruse, în aceeași zi, s-au ridicat la circa 2000 de morți și răniți.

În prima lună a anului 1878, ostilitățile au continuat pe toate câmpurile de luptă. Rând pe rând sunt cucerite punctele fortificate de la Smârdan, Vidin, Belogradcik, Nicopole și Lom Palanca. După căderea Adrianopolului și amenințarea vădită a strămtorilor și a Constantinopolului, Turcia cere negocieri de pace.

Armata română și-a făcut intrarea triumfală în București, capitala României independente, în ziua de 8 octombrie 1878 (st.v.). Primirea s-a făcut cu 21 salve de tun, la paradă participând circa 50.000 de bucureșteni.

De o parte și de alta a Arcului de Triumf, special construit, s-au ridicat tribune. În cele din dreapta, privind spre centrul orașului, au luat loc autoritățile centrale, corpul diplomatic, membrii Academiei, militari străini. Printre invitați se găsea și poetul Vasile Alecsandri. În tribunele din partea stângă s-au așezat reprezentanții județelor, ai presei și mari mulțimi din timpul războiului.

De-a lungul șoselei Kiseleff și ai Căii Victoriei, mulțimea a primit armata cu urale și flori, cu lacrimi de bucurie. Defilarea propriu-zisă a avut loc în Piața Teatrului Național, iar Primăria a oferit trupe care defilaseră (20.000 soldați și ofițeri) o masă pe câmpul de la Filaret.

Trecerea armatei române în Dobrogea, 14/26 noiembrie 1878.

Litografie, sec. XIX

Asemenea altor istorice înfăptuiri, independența României a fost opera întregului popor român, din partea liberă a României și, deopotrivă, din provinciile românești aflate încă sub autoritatea imperiilor limitrofe. Poporul a suportat toate greutățile, materiale și morale ale războiului, el a înțeles să facă sacrificii grele, gesturi care au dat măsura înaltului patriotism și a puteri sale de a dovedi mândria de a fi român. Valoarea donațiilor în bani și natură provenite din contribuțiile înregistrate a fost estimată la cifra de 18-20.000.000 lei, ceea ce reprezenta mai mult de două treimi din bugetul Ministerului de Război al României pe exercițiul 1877. Efortul statului pentru susținerea războiului de independență își are și o semnificativă expresie cifrică – aproape 500.000.000 lei aur – care, raportată la numărul populației și la gradul de dezvoltare economică a țării din acea perioadă, subliniază o dată în plus marea solicitare a momentului istoric din 1877-1878.

Expoziția temporară „România în anii Războiului de independență (1877-1878)”, organizată de Muzeul Municipiului București, și-a propus să elogieze acest moment istoric prin folosirea patrimoniului muzeal de care dispune în acest sens.

Pot fi admirate în expoziție numeroase piese muzeistice aparținând unor colecții: pictură, artă decorativă, costume, mobilier, arme albe și de foc, hărți și planuri, sculptură, litografii, grafică, fotografii, plachete, medalii și alte numeroase accesorii.

Multe din aceste valori patrimoniale au aparținut unor personalități politice și culturale: Carol I, I.C.Brătianu, Vasile Alecsandri, C.A.Rosetti, regina Elisabeta, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Kretzulescu.

Din bogata colecție de arme albe și de foc, s-au expus cele mai reprezentative arme folosite de armata română, rusă sau otomană în campania militară sau aflate în posesia Gărzii civile române. Ele constau în revolvere, carabine, puști, săbii, baionete, pistoale și accesorii, cu un larg areal de fabricație: Rusia, Austro-Ungaria, Franța, Belgia, S.U.A., Anglia, Germania ș.a.

Picturile, litografiile și piesele grafice redau personalități ale vremii, orașe-porturi de la Dunăre implicate în conflict, imagini ale Capitalei, activități de Crucea Roșie în război, dar și foarte numeroase imagini de pe câmpul de luptă din Balcani. Multe din ele poartă semnătura unor pictori și graficieni consacrați: N.Grigorescu, Sava Henția, Carol Popp de Szathmari, Oscar Obedeau, Tardeusz Adjekiewicz, E.Stoenescu, D.Pappasoglu.

Sculptura este și ea bine reprezentată în expoziție. Pe lângă unele busturi și statui, sunt expuse pentru prima oară piese unice: măștile mortuare ale lui M.Kogălniceanu și Carol I, mâna mortuară regelui Carol I și cea a reginei Elisabeta, lucrate în bronz sau ipsos.

Costumele de epocă sunt evocatoare: fracul de diplomat ce a aparținut dr. Nicolae Kretzulescu, roba de magistrat a lui C.A.Rosetti, precum și o tunică de sublocotenent din garda civică.

Medalistică vine să întregască cei 130 de ani de la războiul de independență. Numeroase ordine, medalii și plachete marchează unele evenimente petrecute atunci, sau le comemorează pe altele. Dintre ele se detașează ordinele „Steaua României” și „Virtutea Militară”, medaliile dedicate unor personalități precum Carol I, I.C.Brătianu, C.A.Rosetti și Mihail Kogălniceanu sau plachetele specifice evenimentului în sine.

Organizatorii acestei expoziții au căutat, pe cât posibil, să fie cuprinse în expunere obiecte care sugerează cele mai importante evenimente și fapte care au marcat istoria noastră națională din deceniul opt al secolului al XIX-lea.

Ordinul „Steaua României,”
în grad de ofițer, militar-de război,
md. 1877

SUMMARY

The riot initiated in Bosnia and Herzegovina, during the summer of 1875, had a social and national character, and rapidly spread throughout the Balkans, generating international

complications and bringing Europe on the threshold of war. The Oriental problem was again concerning the great states of Europe among which old animosities and rivalries were again manifest. Examining the existing situation up to that date and the interests the European forces had in the Balkan area, we can see that the peoples in this region had not only to fight for their assertion as independent nations, but also to confront these European interests aiming either at maintaining the Ottoman Empire or at dissolving or even sharing it.

The attention of the Romanian politicians was concerned with obtaining the state independence, in order to enjoy complete internal autonomy, the Romanian dependence upon the Ottoman Empire having been, at any rate, limited.

Romania, of all states, had a critical position. The initial attitude adopted by the conservative government led by Lascar Catargiu was that of strict neutrality. The evolution of the events in the Balkans forced the government to intensify the diplomatic activity and directly contact the political personalities the future of Romania depended upon. There was an idea that, while participating in the Oriental problems, the empires would respect the Romanian neutrality, but its neutrality was not granted by anybody, and the surrounding powerful states were less interested in maintaining it.

The events in 1877 showed a shift towards an armed solution and the failure of the peace conferences at Istambul (December 1876/January 1877) and London (March 1877) made the burst of a war between the Turkish and Russian empires imminent.

The inevitable perspective of a war between the neighbouring empires, the need of protection against the repeated Ottoman aggressions along the Danube and the imminence of the protrusion of Russian troops on the Romanian territory determined the Romanian authorities to call the people to arms. The total number of mobilized persons was of about 125.000, so, from the point of view of the mobilized forces, as compared to the duration and intensity of the fights, of the space and the way the events took place, and above all, considering its consequences, one can assert that the 1877 war was one of the most important coalition conflicts during the second half of the 19th century.

By its temporary exhibition, the Municipal Museum of Bucharest aimed at commemorating this event, using the items in its patrimony.

Numerous patrimony objects were exhibited, comprising paintings, sculptures, decorative art items, costumes, furniture, weapons, maps, plans, lithographies, medals, numerous accessories referring to the most important sequences, events, deeds having marked our national history during the eighth decade of the 19th century.

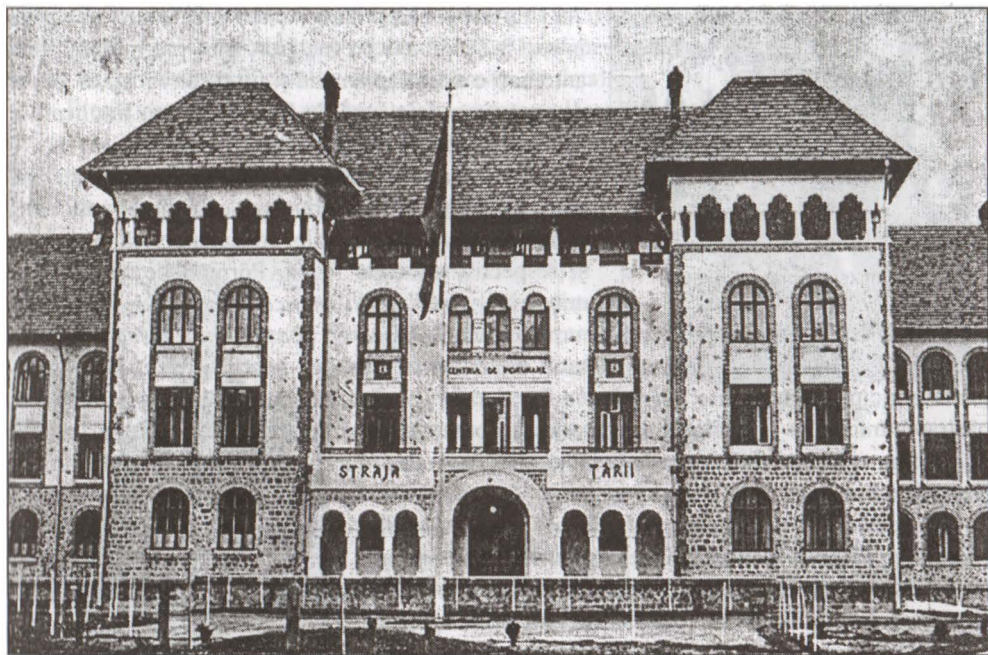
STRAJA ȚĂRII

Ionel Zănescu

În ascensiunea sa, către obținerea puterii absolute în România, Carol al II-lea, a luat măsuri pentru înființarea unor instituții și organizații subordonate direct monarhiei. În acest sens, nici tineretul român nu a fost omis din planurile regelui, având loc o adevărată înregimentare forțată a tinerilor cu vârste între 7-21 de ani.

În România au existat numeroase organizații de tineret, precum *Micii Dorobanți* și *Cercetașii României*, cei din urmă aducându-și un aport deosebit în timpul primului război mondial. Organizați în *centurii* și *cohorte*, ei formau Marea Legiune a Cercetașilor, având în frunte pe comandantul lor, profesor Ghe. D. Mugur. Această organizație, care cuprindea tineri între 11-18 ani, va prefigura *Straja Țării*, aceasta din urmă fiind formată din băieți și fete cu vârste între 7 și 21 de ani.

Organizarea și statutul legal al *Străzii Țării* au fost prevăzute printr-o lege specială datând din 1934, lege modificată în 1936 și 1939.

Sediul „Straja Țării” din Predeal

În 1935, câteva organizații și asociații de tineret, care existau la acea dată, au fost absorbite de noua mișcare, organizată pe baze noi. Dacă la începutul anului 1935, ea număra 85.580 de băieți și fete, în 1939, totalul tinerilor cuprinși se ridica la cifra de 3.053.641.

Această mișcare de tineret din România, nu poate fi identificată cu nici o altă organizație din alte țări, deoarece își avea trăsăturile ei specifice. Deși se aseamănă cu unele dintre ele, diferă de acestea în mod esențial. Ea este o mișcare națională, spirituală și sportivă, fără tenta militară pe care o avea organizația *Cecetașii României*.

Mișcarea este controlată de către stat și este obligatorie, fiecare tânăr fiind încurajat să-și dezvolte energiile și talentul în conformitate cu propriile preferințe și cu propriul temperament.

Solemnitatea arborării drapelului

Noua organizație, sub deviza „*Minunată tinerețe – speranța de azi, împlinirea de mâine*”, își avea o disciplină și o ierarhie proprie, relațiile dintre membrii caracterizându-se prin camaraderie. Ideologia și doctrina erau centralizate, în schimb instruirea și munca practică rămânea la latitudinea comandanților, ierarhizați și ei la rândul lor.

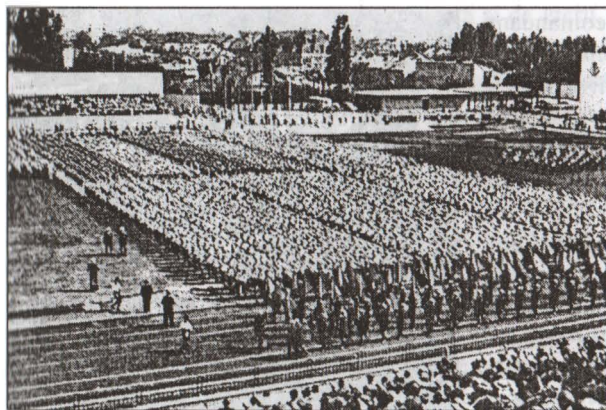
Trecând în revistă scopurile și mijloacele, putem arăta că unitățile de străjerie cuprindeau fete între 7-21 de ani și băieți între 7 și 18 ani. Tinerii cu vârste între 18-21 de ani prestau serviciul pre-militar, fiind antrenați o zi pe săptămână și fiind convocați în tabere de vară timp de o lună, în fiecare an, sau implicați în activități de servicii publice sau sociale.

La baza educației tinerei generații stăteau patru principii de bază: educarea conștiinței naționale, educarea conștiinței morale, educația civică și socială, și respectiv, educația fizică. Pornind de la motto-ul mișcării, „*Credință și muncă pentru rege și țară*”,

Carol al II-lea afirma despre aceasta, următoarele: „*Mișcarea noastră nu e o școală – este o credință și un imbold.*” Chiar statutul organizației prevedea pentru „*santinelele țării*” unele principii călăuzitoare: integritatea frontierelor, bunăstarea materială, progresul social, păstrarea tradițiilor și folclorului – cu realizări practice reprezentate prin meșteșuguri și artă populară – respectul față de credința religioasă, norme de moralitate și a unei vieți de familie armonioase.

Sporturile, vacanțele, viața în aer liber, taberele de vară, excursiile, întrunirile, exercițiile în grup, dansurile, meșteșugurile populare sunt prezente în programul fiecărei unități de străjerie. Desigur, multe puncte de interes au fost inspirate din mișcări similare, mai ales din organizațiile de cercetași și din asociațiile sportive.

Carol al II-lea, fondator al organizației și conducătorul suprem al *Străjii Țării*, prin demersurile sale, au susținut menținerea unei legături puternice cu cercetașii, cât și cu organizațiile de tineret și sportive.

Paradă a străjerilor cu ocazia zilei de 8 iunie

A fi *străjer* înseamnă deopotrivă un ideal moral și un mod de viață. Pregătirea bazată pe aceste principii este menită să integreze individul în viața comunității, prin auto-disciplină voluntară, entuziasm, activism, camaraderie și ajutor mutual.

Pregătirea se concretizează în cursuri săptămânale și muncă în aer liber sau recreere, în adunări de mase și demonstrații. Există un program pentru băieți și unul pentru fete, cu multe trăsături în comun, dar cu diferențe de detaliu.

Pregătirea străjerilor era inclusă în programul școlar săptămânal, fiindu-i consacrată o zi pe săptămână care, de regulă, este ziua de marți. Cursurile se țineau în sediul școlii, iar elevii, pe lângă istorie, geografie, igienă și pregătire

militară, aveau un program educațional împărțit pe 16 discipline teoretice și 113 cursuri practice. Dintre cursurile teoretice, am aminti: scopul și organizarea mișcării de tineret, psihologia tinerilor, serviciul social și național, funcționarea unităților, sarcinile șefilor, satul românesc și nevoile sale, etc.

Latura practică era mult mai amplă: educație fizică, orientare, tabere, prim ajutor, excursii topografice, muzică, dansuri, trageri, semnalizare, agronomie și agricultură, pregătire în caz de atac aerian.

Potențialul total al *Străzii Tării* în iunie 1939, în privința comandanților era următorul: 17.442 de comandanți

Înainte de a fi fuzionat în cadrul *Străzii Tării*, existau în România următoarele organizații de tineret: cercetașii, femeile-ghid, diverse federații sportive, organizații țărănești, *Șoimii* în Transilvania, și *Arcașii* în Bucovina.

Comandantul *Străzii* era numit printr-o lege specială ce reglementează această instituție. El are, în cadrul *Străzii Tării*, atribute echivalente cu cele de ministru de stat, dar fără a participa la ședințele cabinetului.

Sportivi străjeri

Teofil Sidorovici – comandantul „Străzii Tării”

străjeri bărbați și femei, 226 comandanți „arcași”, 207 comandanți „șoimi”, 821 comandanți sportivi, iar pentru tinerii și tinerele creștine 287 de comandanți. Unitățile de străjeri erau în număr de 11.181, iar efectivul total de străjeri, șoimi, arcași, sportivi și tineret creștin se ridica la 3.053.641 de persoane.

Comandantul suprem al Străjii era Carol al II-lea, iar cel secund era T.Sidorovici, asistat de mai mulți adjuncți. Exista și un Consiliu Suprem al cărui președinte era regele și ai cărui membrii includeau pe: primul-ministru, capul bisericii, secretarii de stat ai ministerelor Educației, Apărării Naționale, Interne, Finanțe, Sănătate, Muncii, Asigurări Sociale, Agricultură, Lucrări Publice, Comunicații și diverși oficiali numiți de rege. Consiliul Suprem delegă un comitet compus din trei membri care activează ca organ consultativ, pe lângă comandantul Sidorovici. Statul major era format dintr-un șef, patru directori (ai educației, organizării, propagandei, și administrației), secțiuni și secții.

Unitățile erau organizate pe tot teritoriul României, fiecare a zecea regiune administrativă își avea șeful ei, care superviza un număr de districte, fiecare cu șeful lui – unul pentru băieți, altul pentru fete. Descentralizarea duce la formarea de unități minimale de câte 6, numite *cuiburi* care sunt nucleul de lucru. *Cuibul* este condus de străjerii însăși, care își aleg singuri șeful. În timpul vacanțelor de vară, șefii sunt pregătiți prin cursuri speciale, într-unul dintre cele trei centre suportate material și organizatoric de *Strajă*. În țară erau trei centre bine echipate, așezate în zona muntoasă. Cele de la Breaza și Sf. Gheorghe erau destinate băieților, pe când cel de la Predeal era alocat numai pentru tinerele fete.

Cele două centre pentru băieți puteau adăposti, lunar, de la 150 persoane (pe timp de iarnă) până la 500 de persoane (vara), iar cel pentru fete – de la 140 la 560. După un stagiu de pregătire de 24 de zile și după ce treceau examenele necesare, șefii sunt gata să-și conducă unitățile. Lucrul este ușurat prin alegerea unor șefi, alături de profesori, selecționați din diverse categorii de funcționari publici, ofițeri, magistrați sau persoane private.

Cursurile de pregătire la cele trei centre, sunt suplimentate de un buletin oficial lunar; pagini săptămânale consacrate mișcării, în presă; o oră specială la radio, în fiecare săptămână, programe noi de cântece și scurte programe artistice prezentate de diferite unități din țară, cu prilejul unor manifestări culturale, întruniri populare sau chiar la sediile centrelor administrative.

Oficialilor de stat li se acordă timp special, ca să poată fi prezenți la aceste cursuri sau manifestări.

Regele Carol al II-lea și Mihai
în uniforme de străjeri

Un interesant instrument de evidență și de lucru, era carnetul de străjer, care în cele 150 de pagini, cuprindea pe lângă activitățile desfășurate zilnic, numeroase sfaturi practice privind primul ajutor, folosirea medicamentelor din farmacia străjerului, literatură utilă în formarea tânărului, sfaturi practice, etc.

Serviciul de *străjer* era obligatoriu pentru toți tinerii din România, *Straja Țării* având dreptul să controleze toate organizațiile din teritoriu.

Autoritățile de stat se supuneau măsurilor decise de Consiliul Suprem al *Srăjii Țării*, iar angajatorii erau obligați să-și trimită angajații tineri, sub 18 ani, la întrunirile și sesiunile organizate de *Straja*.

Stabilirea bugetului avea în vedere subvențiile departamentelor de stat, cele ale consiliilor orășenești și satești, dar și unele venituri extra bugetare provenite din activitățile proprii. În același timp, *Straja* era scutită de orice taxă față de stat și instituțiile sale.

Consiliul Suprem al *Strajei*, dar și alte unități teritoriale, aveau dreptul să propună regelui acordarea unor distincții speciale pentru merite și virtute în activitățile „străjerești”.

După abdicarea lui Carol al II-lea și izbucnirea celui de-al doilea război mondial, rolul *Srăjii Țării* s-a redus simțitor, în noile condiții date.

Venirea comuniștilor la putere, a determinat desființarea tuturor organizațiilor de tineret, locul lor fiind luat de organizații de sorginte comunistă. *Straja Țării* și *Cercetașii României* vor prefigura apariția *Organizației de Pionieri* și respectiv, *Șoimii Patriei*.

SUMMARY

Throughout his ascension towards the absolute power in Romania, King Carol 2 took all due measures to found several institutions and organizations directly subordinated to the monarchy. The Romanian youngsters were not omitted from his views, so, according to the kings projects, the youngsters between 7 and 21 yeras were obliged to join a special youth organization called *Straja Tarii*, which cannot be identified with any other organization, as it had its special and typical defining features. It was a national, spiritual and sports activity, devoid of the military involment of the *Cercetasii Romaniei* organization. The organizatoin was controlled by the state and was obligatory. The authorities had in view four elements, concerning the education of the youth: cultivating the national consciousness, the moral consciousness, civic and social, sports, aiming at building lifetime ideals and a way of living based by self discipline, strong will, enthusiam, activism, comradeship, disposition for mutual help.

After king Carol abdicated, and with the beginnning of World War II, the role of the organization decreased. The communists annuled all prevoius youth organizatons, replacing them by communist ones. *Straja Tarii* and *Cercetasii Romaniei* were to be foreshadowed by the *Pioneers* and *Soimii Patriei* organizations.

